

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 3.

Lýsingarprísir fyrir peltireglu: 30 oyr. á forðduni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við ættri lýsingum fest avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 7. juni 1927.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

1. árg.

«Samuelson led i Dag et stort Nederlag, idet Bevillingen til Færøernes Højskole vedtoges med 70 Stemmer (Socialdemokrater, Radikale og 6 Venstre). Imod stemte 50 (Venstre og Højre). Undervisningsministeren og Samuelson bekæmpede Forslaget energisk. Hauge og Rode anbefalede det. Samuelsons Opførsel irriterede hans Meningsfæller stærkt.»

(Fjarrit til «Føroya Social-Demokrate».)

AFTANÁ AT BLADID var prentað og avgreitt, flingu vit hesu omanfyrirstandandi flogboð frá okkara fíndamanni í Keypmannahavn.

Á sumri 1925 — sólin skein oman og niðan, Løgtingið var samla, og fmillum tey mongu uppskot, ið borin vóru upp á mál, var eisini tað at geva viðmál til umsókn um at biða ríkisstýrið veita studning til «Føroya Fólkháskúla» . . . og tað var sum eldur varð kominn í koluna, hetta mátti ikki henda, tí fírtíalt á Løgtingið dáfandi ikki teir lærarar, sum skúlin hevði, og tí mátti tað forðast, bæði við hond og fót, skúlin skuldi og mátti ikki fáa hin umsokta studning. Og ívaleyst hava tingmenn sum sýttu at geva umsóknir frá háskúlanum viðmál — og sagi sít stuttla og greiða, kálða og deyða: «kortane» við ikki at stemma, so uppskotið fall burt — ventað, at háskúlin á henda hátt vildi fara somu leið, sum látinskúlin fór — fyrí bakka. Og aftur vóru vónir um, at í Føroyum altíð vildi verða eitt fávitskut, ráðaleyst og vónleyst fólk uttan áráði á sjálvum sær.

Men harrarnir á tingið høvdu ikki talt við, at í Ríkisstýrinum sat ein kvinna, sum var undirvísingarinistarin Nina Bang, og hennar mál og arbeið var at fremja upplýsing og ikki at forða.

Tey ið við hava fylgt, hvussu foin henda kvinna fmillum kvinnur hevur verið í sínum starvi til at fremja sannan og sunnan upplýsing, hava lagt til merkis, hvussu hon við einum fyrí kvinnur serstokum hegni og eldhugi heilagði sít lív til at vekja menniskjur, ung og eldri, úr tí dólku og fávitskutu tilveru, sum er eyðkenni teirra, sum sakna andligan upplýsing. Hon var hin fremsta fmillum kvinnur til at bróta slóð fyrí ungdomsins mentan, so teirra lívsleið kann liggja soleiðis, at lívið verður ljóst at lívað.

Í hesum føri, ið talan er um háskúlastudningin, skal tað ikki stingast undir stólin, tað sındri av studningi, sum teir 12 tingmennirnir, og teir somu 12 og ein afturat flingu skúlanum = 600 kr. + 2000 kr. frá «Økono-

misk Fonde», sum hin líkaglaða, botnleysa stóða, ið alt ov ofta gongur aftur á Føroya Løgtingið, svarandi: s t e m m i ð i k k i. Prógv teirra var null.

Tað var als ikki einasta ferð, teir vóru merktir við null. Teir hava nógv null á Føroya Løgtingi, og væl verði teim ið forðaðu fyrí, at tann sami andin ikki vann í sínu æðlan: at gera ríkisdagsins stóðu til upplýsingarmáli til null.

Tað kundi aldri hugsast, at ein socialdemokratiskur undirvísingarinistari vildi forða upplýsing, tí eingin skilur betur, hvat ið tað er, sum mest tarnar og forðar framgongd, bæði andliga og kroppsliga, tað er fávitskan. Av dólgu og dylhoddum, fákunnigum fólk skapast aldri eitt frískt samfund; eitt annað er, um ikki snildir hovukambar høvdu funnið seg til rættis, hvar teir kundu sligið við koyrilinum, sum tað var gjørt í gamlar dagar av teim hagu harrum, tá ið teir kallaðu «rakkið» til «ordan».

Nei, eithvort fólk, so lítið tað enn er, má mennast og mentast, og fyrí at byggja leiðirnar opnar fyrí ein komandi samfundsskipan eftir reimum socialdemokratiskum reglum krevst, at ikki minst arbeiðarar og fiskimenn eru gjørdir kunnigir við, hvussu lívið hevur verið lívað við um, og fer eina leiðbeining í, hvat ið mest umræður í lívsins harða stríði fyrí tilveruni, so at hvor einstakur er búgvin til at grunda sína framtíðar stóðu, so hann ikki bara kastar seg í streymin og rekur, sum streymurin skiftir og setur — aldrið røkkur á mál, tí hann hevði eingi. Slíkar hendingar, slík menniskjur hevur heimurin nóg mikið av, og her heima í Føroyum eiga vit serliga at verða ansin, at vit ikki missa ungdomin á slíkan hátt, og tað er ein skylda hjá øllum Føroyingum, at vakjað yvir ungdominum og veita honum tann upplýsning, sum kan gera hann stinnan í lívsins stríði — tí fellur ungdomurin í streymin, og so ber burt frá øllum kulturi, tá eru Føroyingar illa farnir, sum soleiðis ofra ungdomin uttan at hugsa, hvat fylgja tað vil hava fyrí eitt lítið samfund.

Nina Bang fekk flag at geva studning til skúlans fjør — ímóti Føroya Løgtingið. Socialdemokratar og teir radikala og 6 vinstramenn samtykkja í ár at geva skúlanum studning — eisini ímóti løgtingsins koldu tigandi samtykt at sýta.

Tað kann ikki verða hugnaligt hjá tí føroyska fólkatingsmanninum at fremja upplýsingin her heima eftir recept frá

Skaaret ned!

Kniven, der er tveegget, tog nogle Ekscellence-„Ben“ med i Parlen. — „Rytterparagrafen“ vedtaget.

Onsdag den 26. Maj havde Folketinget en af sine store Dage. Paa Dagsordenen stod bl. a. 3. Behandling af Ændringer i Tjenestemandsloven. Disse Ændringer betyder en samlet Nedskæring paa omkring 20. Mill. Kr. Der var til Lovforslaget stillet 171 Ændringsforslag.

Afstemningen over de mange Ændringsforslag blev langvarig og bevæget. Socialdemokratiets Ændringsforslag om at føre Forslaget tilbage til den gældende Lovs Ordlyd forkastedes med 76 (H. og V.) mod 51 Socialdemokrater.

Det meget interessante Forslag om at bode paa Uretfærdigheden mod de Ugifte over 35 Aar forkastedes med 73 St. (H. og V.) mod 67 (Soc. og Rad. samt Ulrichsen og Orla Jensen). — 2 Konservative, Grathwohl og Carlsen Skidtt, undlod at stemme. Retsforbundet var lige saa modigt.

Man kom derefter til den spændende Paragraf om Ministerens Adgang til at have Bihverv eller lønede Hverv. Socialdemokratiets Forslag om at stryge det Stykke i Loven, der giver Tilladelse til at lade et Embede besætte ved Konstitution, saalegne den paagældende er Minister, forkastedes først med 74 St. (H. og V.) mod 70 St. (Soc., Rad. samt Højremændene Kraft, Bindselev og Svend). Ulrichsen stemte ikke.

Man stemte derefter over Axel Møllers Forslag om, at Dommerembeder, hvis Indehaver er Minister, kun kan besættes ved Konstitution højest et Aar. Dette Forslag har straks i Rigsdagen faaet Navnet «Rytterparagrafen». Forslaget vedtoges med 79 St. (Soc., Rad., Retsforb. samt 11 Konservative) mod 65 (V. og Resten af de Konservative).

Hr. Rytters Embede som Byretsdommer kan altsaa kun vente paa ham til December Maaned i Aar.

Endelig stemte man om følgende af Socialdemokratiets stillet og af de Radikale tiltraadt Forslag.

Ministre maa ikke ud over Rigsdagsvirksomhed have noget lønnet eller tantiemegivende Hverv i offentlige eller private Foretagenders Tjeneste.

Ved den almindelige Afstemning var Tallene saa tet op ad hinanden, at Formanden lod foretage Navneopraab. Ved dette vedtoges Forslaget med 72 Ja, 69 Nej, 3 svarede: Stemmer ikke og 5 var fraværende.

De 72 Ja-Stemmer bestod af Socialdemokrater, Radikale, Retsforbund samt tre Konser-

Foroya Løgtingið, tá ið tað er soleiðis hátt á ríkisdegi, at ikki ein gang allir vinstramennirnir fata, hvussu stór og ansvarsfull henda uppgávan er. —

M. S. V.

vative: Kraft, Bindselev og Sven. De 69 Nej-Stemmer var Venstre og Konservative. Stemmer ikke svarede: Løsgængerne Orla Jensen, samt de Konservative Grathwohl og Ulrichsen. De Fraværende var: Pinstrup, Holsten og Fisker, alle syge, J. P. Nielsen (Geneve) og Schmidt.

For at beholde «Benene» stemte følgende Ministre: Madsen-Mygdal, Neergaard, Rytter, Slebsager, Kragh og Brorsen. Deres Nej og særlig Hr. Slebsagers hilstes med ironisk Latter.

Da Optællingen var endt, og Formanden meddelte Resultatet, hilstes det med Bravornab fra Socialdemokraterne.

Man fortsatte derefter med Afstemningerne. For de særlige Ydelsers Vedkommende forkastedes Socialdemokraternes Forslag om at opretholde de nuværende Sølser med 75 (H. og V. og Retsforb.) mod 67 (Soc. og Rad.)

Til allersidst stemtes over det radikale Ændringsforslag om at «afriappe» Nedskæringen, saaledes at de højestlønnede blev nedskåret fra 1. Juli og derefter de lavere lønnede 1. Oktober og 1. Jan. og endelig de lavest lønnede 1. April 1928.

Dette Forslag forkastedes ogsaa med 75 (V., H. og Retsp.) mod 67 (S. og R.) Højre kunde end ikke give de daarløst lønnede Tjenestemænd denne lille Lempelse.

Blev Dagen saaledes en bitter Dag for Tjenestemændene, slap Ekscellencerne jo heller ikke skadesløs fra Affæren. — Samtidig med, at man fratog Tjenestemændene ca. 20 Million Kroner, kom Ekscellencerne «Ben» under Kniven: Hr. Rytters Dommerembede, Hr. Slebsagers Telefon-Bestyrelsesplads og Forsikringselskabs Ben, Hr. Kraghs Plads i «Baltica», «Hafnia» og «Absalone», Hr. Neergaards gode Ben i Store Nordiske, Hr. Moltesens indbringende Hædersplads i Jægerspris Bestyrelse o.s.v. o.s.v. hele Raden rundt, alt, forsvandt for Næsen af de maabende Ekscellencer gennem Afstemninger, der paa én Dag indbragte Regeringen 3 store parlamentariske Nederlag. En solbeskinnet Sejrens Dag forvandlede brat til en ravnsort Tyge Brahes Dag for Hovdingen og hans Følge.

— Det Spørgsmaal rejser sig, om Regeringen overhovedet kan blive siddende efter disse Afstemninger. — Efter strenge parlamentariske Regler maatte den allerede anses for fældet. Man maa erindre, at Finansminister Neergaard om vort Forslag om, at Ministre overhovedet ikke maa være Indehavere af lønede Hverv udenfor deres Rigsdagsvirksomhed, brugte efter parlamentarisk

Sprogbrug afgørende Ord: »Det Forslag kan Regeringen ikke modtage«! Denne Erklæring blev ligefrem voldsomt understreget af selve Statsministeren, der rejste sig og holdt et helt langt Foredrag til Forsvar for Ministerens «Ben» og stemplede Forslaget som Udslag af Mistanksomhed og Mistillid overfor Regeringen. Hr. Madsen-Mygdal selv havde paa Forhaand stemplet Afstemningens Udfald som et Mistillids-votum til Regeringen.

Hvilke Konsekvenser vil Ekscellencerne nu drage? Dersom Regeringen vil søge at blive siddende, maa samtlige Ministre øjeblikkelig frasige sig alle private Hverv, hvis aarlige Udbytte for en enkelt af dem siges at udgøre ca. 30.000 Kr. Blandt forjamskede Venstremænd nævnes den Udvej, at Landstinget kan redde Ministerens Ben. Ved den mindste Smule Eftertanke viser denne Udvej sig spærret. Hvis Landstinget gør Folkethingets Beslutning om, maa hele Forslaget tilbage til Folkethinget. Er det tænkeligt, at Folkethinget da vil bøje sig? Umuligt? Hvilken fuldkommen vild Farce at se Ekscellencerne — Nedskæringssekscellencerne anvende Landstinget til Kamp mod Folkethinget for at bevare deres egne Ben. Nej, det oplever vi dog vist næppe.

Vi er da ogsaa kommet langt nok ud endda. Har man nogensinde set et Ministerium i en saadan Situation som den, der her er fremkommen. D'Hrr. kom til Magten paa en Agitation for Nedskæring af alt og alle. Der skulde — sagde Hr. Madsen-Mygdal — skæres ned, selv om den skulde skæres i levende Menneskekød. Og de holdt Ord. Ingen blev skaanet — blandt de ubemidlede og fattige. Tjenestemænd, Arbejdsløse, Syge, Invalider og Gamle, alle fik de Kniven at smage. Men da Turen kom til Ekscellencerne selv, skiftede Billedet brat. «Symbolet paa gammel-dags Nojsomhed og Gudsfrugt» forvandlede med et til en flammende Advokat for Ministerens egen Bjærksomhed og Nærksomhed og alle Midler blev taget i Brug lige til bevidst urigtige Erklæringer.

Elleve nojsomme Nedskæringsministre? —

— — — Nej, elleve vrede Buldogge, der smærrende og bidske slaas paa Livet løs for hver sit fede Ben!

Morder, Tyv og Brandstifter.

En ung Mand i Horsens har overfor Politiet tilstaaet sig skyldig i Mord og en Række Tyverier. Endvidere har han gjort sig skyldig i Brandstiftelse to Gange.

Mordet er begaaet den 30. August i Fjør. Den myrdede er en ældre Mand ved Navn Hansen. Liget havde Morderen kastet i Fjorden.